

Kabinet toont geen ambitie om economische groei duurzaam te maken

In de week dat het kabinet Balkenende IV de onderhandelingen over de begroting 2009 is begonnen, meldde het Centraal Bureau voor de Statistiek dat de Nederlandse economie niet meer groeit. Eerder stelde het Centraal Planbureau zijn prognose voor 2008 al naar beneden bij op 1% groei. De Nederlandse economie stagneert – net als die in veel andere Europese landen.

De sombere economische vooruitzichten hebben de begrotingsbesprekingen onder druk gezet. Het kabinet ontkomt niet aan bezuinigingen en Minister Bos van Financiën kan niet beloven dat de koopkracht in 2009 wordt gehandhaafd. Alles draait om de vraag hoe de economische motor weer in beweging kan worden gebracht en hoe voorkomen kan worden dat we in een loon-prijsspiraal raken, waarbij gestegen prijzen leiden tot hogere looneisen en de economische groei verder stagneert.

Het is reactieve politiek, gericht op de korte termijn. Natuurlijk moet Bos zorgen dat de Rijksbegroting op orde is. Maar wat meer visie zou politiek-Den Haag niet misstaan. Een visie gericht op duurzame economische groei op de lange termijn. Duurzaam in brede zin, redenerend vanuit de *people-planet-profit*-gedachte dat groei van de welvaart méér is, meer kán zijn, dan louter een toenemend bruto binnenlands product (BBP) - de waarde van dat wat we met z'n allen produceren en verdienen. Een economische ontwikkeling die naast de financieel-economisch kant van welvaartsgroei ook rekening houdt met sociale- en milieugevolgen van die groei.

De economische cijfers van het CBS en het CPB bieden daarvoor te weinig houvast. Het CBS rekent alleen in geld: kosten die niet in geld zijn uit te drukken, zoals uitputting van natuurlijke grondstoffen, milieuvervuiling en effecten op het welzijn van mensen, tellen daardoor niet mee in de economische analyses. Dit is belangrijk, omdat de ontwikkeling van het BBP de begrotingsruimte van het kabinet bepaalt en daardoor een onevenredig grote invloed heeft op het beleid. Een groep kritische economen heeft daarom begin dit jaar in de 'Verklaring van Tilburg' opgeroepen tot het gebruik van meetinstrumenten die niet alleen een indicatie geven van productie en inkomen, maar ook van hoe dit past in de overige doelen die we als samenleving stellen.

Zo leidt meer werken tot een hogere productiviteit, maar ook tot een vermindering van vrije tijd en mogelijk een zwaarder beslag op het welzijn van mensen. Als je alleen de toegenomen welvaart in enge zin meet (we werken meer, dus we produceren meer) zie je niet dat de welvaartsgroei in brede zin (duurzaam, dus met inbegrip van de sociale gevolgen) wel eens negatief kan zijn. Net zoals meer produceren ook leidt tot meer afval en vervuiling, wat weliswaar economische activiteit oplevert, maar ook een maatschappelijk kostenpost - alleen wordt die laatste niet gemeten.

Voor deze duurzaamheidsaspecten lijkt dit kabinet geen oog te hebben. Hoewel in het regeerprogramma "Samen werken, samen leven" staat dat Nederland moet werken aan een meer duurzame groei, blijkt in de praktijk de prioriteit toch vooral bij het financieel-economische plaatje te liggen. Dat de presentatie van het SER-advies over duurzaam globaliseren ('Een Wereld te Winnen') samenviel met het begin van het zomerreces, getuigde al evenmin van veel enthousiasme voor het onderwerp.

Het is aan de overheid om kaders te stellen waarbinnen duurzame economische groei kan plaats vinden en voorwaarden te scheppen die ondernemingen stimuleren om 'duurzaam' te denken. Dus *people-planet-profit* - en niet alleen dat laatste. Door de toegevoegde waarde van het 'duurzaam' denken en handelen te laten meten en een plek te geven in de cijfers die de economische ontwikkeling weergeven, zou het kabinet een krachtig signaal afgeven. Dat begint ermee het opstellen van de begroting niet te laten leiden door het BBP, maar door andere indicatoren, zoals het door een aantal Nederlandse economen ontwikkelde 'duurzaam nationaal inkomen'.

Duurzaamheid staat wereldwijd hoog op de agenda, maar de Nederlandse politiek toont weinig ambitie en blijft steken in mooie woorden. Ondertussen neemt het bedrijfsleven allerlei stappen en initiatieven. Het wordt hoog tijd dat de Nederlandse politiek daarbij aanhaakt en zichzelf committeert aan de missie die veel ondernemingen in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen hebben omarmd: het ontwikkelen van winstgevende ideeën die goed zijn voor mens en milieu (zoals Bill Gates het heeft verwoord in zijn oproep voor *Creative Capitalism*).

In plaats van te hopen op betere tijden, zou het van visie getuigen als het kabinet het zou aandurven om de discussie te voeren over de wezenlijke omslag die nodig is in het denken over economische groei. Om zo'n omslag te bewerkstelligen, is visie, politieke lef en ambitie nodig. Steeds meer ondernemers tonen die ambitie - nu de politiek nog.

Menno van der Land

politicoloog en initiatiefnemer van het Vrijzinnig-Democratisch Forum (www.vrijzinnig-democraten.nl)

Irina van der Sluijs

freelance journalist en onderzoeker duurzaamheid